

**JAK UKSZTAŁTOWANA
JEST POWIERZCHNIA
EUROPY?**

**BLANDYNA
ZAJDLER**

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania geografii dla szkoły podstawowej kl. VI

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Elżbieta Miterka
Recenzja merytoryczna – Alicja Węsierska-Kwiecień
Agnieszka Stanuszkiewicz
dr Beata Rola
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji

Jak ukształtowana jest powierzchnia Europy?

Cel ogólny

Pokazanie wpływu ruchów skorupy ziemskiej na ukształtowanie powierzchni Europy.

Cele szczegółowe

O. wyjaśnia znaczenie pojęć: formy ukształtowania powierzchni: góry, wyżyny, niziny.

Wskazuje na mapie wulkany i obszary czynne sejsmiczne (Islandia).

- wyjaśnia znaczenie położenia Europy na granicy płyt litosfery,
- opisuje i wyjaśnia wpływ trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na życie ludności.

Metody/Techniki/Formy pracy

Lekcja ćwiczeniowa z mapą, z tekstem źródłowym, ranking diamentowy, praca w grupie.

Środki dydaktyczne

Podręcznik, atlas geograficzny, smartfony do odszukania mapy Islandii, filmik z Islandii.

Opis przebiegu lekcji

1. Faza wstępna

N. omawia z uczniami zasady pracy na lekcji i podczas pracy w grupach (w zależności od liczebności klasy nawet 3 grupy mogą mieć takie samo zadanie). Istnieje możliwość korzystania z podręcznika i innych dostępnych materiałów źródłowych.

2. Faza wykonawcza

N. dzieli klasę na grupy 4-osobowe i rozdaje zadania, wyjaśnia, że uczniowie pracują w grupach przez 5 minut. Nauczyciel rozdaje zadania grupom:

Grupa 1. Niziny Europy

Jesteście specjalistami od nizin Europy. Wyjaśnijcie, gdzie one się znajdują, wymieńcie i wskażcie na mapie największe niziny Europy. Poszukajcie informacji i napiszcie, jaki jest udział procentowy nizin w ukształtowaniu powierzchni Europy.

Grupa 2. Wyżyny Europy

Jesteście specjalistami od wyżyn Europy. Wyjaśnijcie, gdzie się one znajdują, wymieńcie i wskażcie na mapie największe wyżyny Europy. Poszukajcie informacji i napiszcie, jaki jest udział procentowy wyżyn w ukształtowaniu powierzchni Europy.

Grupa 3. Góry w Europie

Jesteście specjalistami od gór Europy. Wyjaśnijcie, gdzie one się znajdują, wymieńcie największe łańcuchy górskie Europy. Wskażcie je na mapie, poszukajcie informacji i napiszcie, jaki jest udział procentowy gór w ukształtowaniu powierzchni Europy.

N. omawia ukształtowanie powierzchni Europy, inspirując do dyskusji. Nauczyciel zadaje pytanie: *Co według was miało wpływ na takie ukształtowanie powierzchni Europy?*

N. proponuje kolejne zadanie: Zapiszcie na kartce, które cechy ukształtowania powierzchni są pozytywne, a które negatywne dla gospodarczej działalności człowieka lub Jak według was położenie na granicy płyt litosfery może wpłynąć na życie mieszkańców Europy?

U. odszukują informacje i wypisują swoje pomysły (jeden pomysł – jedna kartka).

N. wyjaśnia, że Europa położona jest na granicy płyt litosfery. Proponuje ułożenie pomysłów w formie rankingu diamentowego. W górnej części rankingu diamentowego układa wraz z uczniami kartki z pozytywnymi informacjami, w dolnej te, które wskazują zagrożenia.

3. Faza podsumowująca

N. ocenia uczniów, udziela pochwał klasie za aktywność i pomysłowość przy wykonywaniu zadań (mogą to być punkty lub ocena w zależności od ustalonego w szkole sposobu oceniania, np. stopnie szkolne).

Komentarz metodyczny

Korzystając z tekstu źródłowego i nabytej wiedzy, uczeń charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Europy. Uczniowie określają na przykładzie Islandii, związek między położeniem na granicy płyt litosfery a występowaniem wulkanów i trzęsień Ziemi.

Ważne

Napisy w rankingu diamentowym powinny być zapisane dużymi literami, najlepiej jaskrawym kolorem, aby ułatwić odczytanie. W górnej części rankingu uczniowie wpisują cechy związane z pozytywnym wpływem (np. ciepłe źródła wykorzystywane jako energia alternatywna), a w dolnej części negatywnymi zależnościami położenia na granicy płyt litosfery na ukształtowanie powierzchni (np. trzęsienia ziemi i wybuchy wulkanów). Ważne jest odszukanie zdjęć satelitarnych, pokazujących ukształtowanie Europy, np. wulkanów na Islandii. Uczniowie przynoszą zdjęcia, np. z Alp lub innych gór. Można przygotować krótką prezentację formy ukształtowania Polski (do pokazania w części wstępnej, przypominającej formy ukształtowania powierzchni). Lekcja ta jest łatwa dla uczniów ze SPE, gdyż utrwała już wcześniej poznane pojęcia: góry, wyżyny, niziny oraz umiejętności wskazywania na mapie: gór, wyżyn, nizin. Uczeń z klasy IV i V potrafi wyjaśnić znaczenie terminów: ukształtowanie powierzchni, formy terenu, góry, wyżyny, niziny.

Uczeń ze SPE realizuje wymagania ogólne z Pp.:

Korzystanie z map, tekstów źródłowych oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu zdobywania, przetwarzania i prezentowania informacji geograficznych.

Kompetencje

Matematyczne i z zakresu nauk przyrodniczych oraz przedsiębiorczości, a także społeczne, językowe, cyfrowe.